

การพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนตามหลักพุทธจริยศาสตร์
โรงเรียนโพนบกผดุงศาสตร์ ตำบลบ้านแป้น อำเภโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร
The Development of Student Behavior According to Buddhist Ethics at
Phonbok Pudungsastra School, Ban Paen Subdistrict, Phon Na Kaeo
District, Sakon Nakhon Province

พระมหาสุรศักดิ์ ฐานโกโร¹,
สุวิน ทองปั้น², จักรพรรณ วงศ์พรพวิณ³ และ ปิยะนุช มาสิงห์⁴
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2,3}
สำนักตรวจราชการกรมคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ⁴
Phramahasurasak Tanakaro¹,
Suwin Thongpan², Chakkapan Wongpornpavan³ and Piyanut Masing⁴
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khonkaen Campus^{1,2,3}
Inspectorate Office of Department of Probation, Department of probation⁴
Corresponding Author, Email: psurasaksm@gmail.com

*****

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาพฤติกรรมนักเรียน โรงเรียนโพนบกผดุงศาสตร์ ตำบลบ้านแป้น อำเภโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร 2) ศึกษาหลักพุทธจริยศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน และ 3) ศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนตามหลักพุทธจริยศาสตร์ โรงเรียนโพนบกผดุงศาสตร์ ตำบลบ้านแป้น อำเภโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสังเกตพฤติกรรม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

* ได้รับบทความ: 2 ธันวาคม 2567; แก้ไขบทความ: 18 ธันวาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 25 ธันวาคม 2567

Received: 2 December 2024; Revised: 18 December 2024; Accepted: 21 December 2024

ผลการวิจัย พบว่า

1. ปัญหาพฤติกรรมนักเรียน โรงเรียนโพนบกผดุงศาสตร์ ตำบลบ้านแป้น อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร งานวิจัยนี้ผู้วิจัยกำหนดปัญหาพฤติกรรมนักเรียน 5 ด้าน ดังนี้ 1) ความซื่อสัตย์สุจริต 2) ความมีระเบียบวินัย 3) ความเอาใจใส่ในการเรียน 4) ความมีสัมมาคารวะ และ 5) ความรับผิดชอบ ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

2. หลักพุทธจริยศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน ได้แก่ 1) สุจริต 3 2) เสนิยวัตร 3) อิทธิบาท 4 4) ทิศ 6 5) สังคหวัตถุ 4

3. การพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนตามหลักพุทธจริยศาสตร์ โรงเรียนโพนบกผดุงศาสตร์ ตำบลบ้านแป้น อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร คือวิธีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักเรียนให้ดีขึ้น โดยใช้ 4 กิจกรรม คือ 1) วั้พระรับศีล 2) อบรมธรรม 3) สวดมนต์และแผ่เมตตา 4) นั่งสมาธิเจริญภาวนา โดยใช้เวลาจัดกิจกรรม 1 ในเทอมที่ 1/2566 ทำให้พฤติกรรมนักเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น คือ 1) นักเรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต 2) นักเรียนมีระเบียบวินัย 3) นักเรียนมีความเอาใจใส่ในการเรียน 4) นักเรียนมีสัมมาคารวะ 5) นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: การพัฒนา; พฤติกรรมนักเรียน; หลักพุทธจริยศาสตร์

Abstract

This research aims to 1) examine the behavioral problems of students at Phonbok Pudungsastra School, Ban Paen Subdistrict, Phon Na Kaeo District, Sakon Nakhon Province, 2) study the principles of Buddhist ethics used in developing student behavior, and 3) explore the development of student behavior according to Buddhist ethics at Phonbok Pudungsastra School, Ban Paen Subdistrict, Phon Na Kaeo District, Sakon Nakhon Province. This qualitative research utilizes in-depth interviews and behavioral observation as research tools. Key informants include 1 school administrator, 5 teachers, and 12 students, with data analyzed through descriptive methods.

The research results were as follows:

1. The behavioral problems of students at Phonbok Pudungsastra School are categorized into five areas: 1) honesty and integrity, 2) discipline, 3) attentiveness in studies, 4) respectfulness, and 5) social and environmental responsibility.

2. The principles of Buddhist ethics used in developing student behavior as follows: 1) 3 Honesty 2) Sekhiyavatara 3) Four influences 4) Six directions 5) Four sangahavatthus.

3. The development of student behavior according to Buddhist ethics at Phonbok Pudungsastra School involves behavioral modification activities: 1) taking precepts and making merit, 2) Dhamma teachings, 3) chanting and spreading loving-kindness, and 4) meditation practice. These activities, conducted over one term (the first term of 2023), resulted in positive behavioral changes among students: 1) increased honesty and integrity, 2) improved discipline, 3) enhanced attentiveness in studies, 4) heightened respectfulness, and 5) greater social and environmental responsibility.

Keywords: Development; Student Behavior; Buddhist Ethics

บทนำ

พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กล่าวถึงมาตรฐาน และการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ในหมวด 6 ที่กล่าวว่าสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องจัดให้มีการประกันคุณภาพ ทั้งภายในและการประกันคุณภาพภายนอกตามแนวทางกฎหมายกำหนด นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญ ในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาไว้อีกด้วย ได้กำหนดสาระบัญญัติเรื่องนี้ในหมวดที่ 6 ว่าด้วย มาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักและดำเนินการในเรื่องนี้ ได้ถูกต้อง ในมาตราที่ 48 กล่าวไว้ว่า ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดให้มีระบบประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ต้อง ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อรองรับการประกัน คุณภาพภายนอกโดยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 หมวดที่ 1 บททั่วไปข้อ 5 กล่าวว่าให้สถานศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งนี้ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดและการมีส่วนร่วมของชุมชน เมื่อมีการจัดการศึกษาของชาติในแนวทางเพื่อให้การศึกษามีคุณภาพดังที่กล่าว ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ในด้านการจัดการศึกษาจึงต้องมีการจัดตั้งหน่วยงานภายนอกที่มีหน้าที่ ในการประเมินจัดการศึกษาของ สถานศึกษาทุกแห่งที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อตรวจสอบและประเมิน กระบวนการบริหารจัดการของสถานศึกษานั้นตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวได้แก่

สำนักรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษาให้มีหน้าที่ตรวจสอบและประเมินการบริหารจัดการของสถานศึกษาให้ตรงหรือใกล้เคียงกับเกณฑ์คุณภาพที่ตั้งไว้ เพื่อให้ประชาชนทั่วไปมั่นใจในการบริหารจัดการในสถานศึกษานั้นๆ ว่ามีคุณภาพ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 12-14)

สังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีมีการพัฒนาแบบก้าวกระโดด ส่งผลทำให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้ง่ายและสะดวกสบายยิ่งขึ้น ซึ่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มีทั้งด้านบวกและด้านลบ ผู้ที่จะนำไปใช้ต้องเลือกใช้เทคโนโลยีได้อย่างคุ้มค่า เหมาะสม โดยเฉพาะเด็กนักเรียนต้องมีภูมิคุ้มกันที่ดีมีความยืดหยุ่นพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีความซื่อสัตย์สุจริต ดังที่วัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดว่าจะต้องพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุล โดยมีนโยบายว่าปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข เพราะเด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า และเด็กจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศและสังคม ดังวาทกรรมที่ว่า “เด็กดีเป็นศรีแก่ชาติ เด็กฉลาดชาติเจริญ” เด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า การจะพัฒนาพฤติกรรมให้เด็กเป็นคนเก่งและเป็นคนดี จึงต้องเริ่มพัฒนาจากเด็ก เพราะเด็กเปรียบเหมือนไม้อ่อนที่ยังสามารถดัดได้ง่ายกว่าผู้ใหญ่ที่เปรียบเหมือนไม้แก่ตัดยาก

โรงเรียนเป็นเสมือนเครื่องหลอมที่จะผลิตทรัพยากรบุคคลอันสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในปัจจุบันและอนาคต การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทางด้านพุทธิปัญญาจะต้องกระทำควบคู่ไปพร้อม ๆ กับการเติมเต็มศักยภาพผู้เรียนในด้านทักษะปฏิบัติที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับระบบการอยู่ร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับสังคม ผู้เรียนจึงควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ที่สอดคล้องเหมาะสมในแต่ละบริบทด้วยเหตุนี้การจัดการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม สามารถตอบสนองสังคมได้โดยการสร้างเสริมและปลูกฝังนักเรียนให้เป็นผู้ที่มีวินัยในตนเอง ทั้งนี้ เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถประพฤติปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของโรงเรียนและสังคม สามารถควบคุมดูแลตนเอง และสังคมส่วนรวมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข โรงเรียนเองสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย และนักเรียนประพฤติตนในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมช่วยให้นักเรียนมีการพัฒนาที่ดี (กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์, 2543 : 8) ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดทางพระพุทธศาสนาที่เชื่อว่ามนุษย์เป็นสัตว์โลกที่สามารถฝึกได้ สามารถใช้สมองอันล้ำเลิศเป็นผู้ที่ รู้ดี รู้ชั่ว สามารถคิดวิเคราะห์ประเมินค่าและกำหนดทางเลือกได้ (วิณา ประชากุล, 2549 : 1)

โรงเรียนโพนบกผดุงศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 1 ได้เปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 2 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปัญหาพฤติกรรมนักเรียนเป็นผลเนื่องมาจากคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกัน พบว่านักเรียนบางส่วนขาดความมีระเบียบวินัย ไม่ซื่อสัตย์สุจริต ไม่ตั้งใจเรียน ไม่มีความรับผิดชอบสังคมและสิ่งแวดล้อม และไม่มีสัมมาคารวะ จำเป็นที่จะต้องทำการวิจัย

เพื่อแก้ปัญหา โดยการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่ขาดหายไป หน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเป็นผู้วางแผนพัฒนาระบบการดำเนินงานให้มีความชัดเจน เพราะการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เป็นเรื่องละเอียดอ่อน คุณธรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับจิตใจ ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรม ส่วนจริยธรรมเป็นการ แสดงออกทางการประพฤติที่สะท้อนถึงคุณธรรมภายในแล้วแสดงออกมาเป็นรูปธรรม สำหรับนักเรียน ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาถือเป็นกลุ่มเยาวชนที่กำลังเติบโตเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติ จึงจำเป็นที่จะต้องการพัฒนาให้ครบถ้วนสมบูรณ์ในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เพื่อให้พร้อมที่จะใช้ชีวิตในสังคมอย่างผู้มีคุณธรรมจริยธรรม เพราะฉะนั้นสถานศึกษาต้องเป็นองค์กรสำคัญ ในการพัฒนา สร้างเครื่องมือในการพัฒนา ตลอดจนรับผิดชอบผลของการพัฒนาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากสภาพปัญหาข้างต้นโรงเรียนโพนบกผดุงศาสตร์ ตระหนักในการสร้างคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม อันพึงประสงค์

จากปัญหาดังกล่าวจึงนำไปสู่การวิจัย “การพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนตาม หลักพุทธจริยศาสตร์ โรงเรียนโพนบกผดุงศาสตร์ ตำบลบ้านแป้น อำเภอโพนนากแก้ว จังหวัดสกลนคร” เพื่อพัฒนานักเรียน ให้เป็นนักเรียนที่ดี มีความประพฤติดี มีระเบียบวินัย ใฝ่ใจคุณธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาปัญหาพฤติกรรมนักเรียน โรงเรียนโพนบกผดุงศาสตร์ ตำบลบ้านแป้น อำเภอโพนนากแก้ว จังหวัดสกลนคร
- 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธจริยศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน
- 3) เพื่อพัฒนานักเรียนด้วยหลักพุทธจริยศาสตร์ โรงเรียนโพนบกผดุงศาสตร์ ตำบลบ้านแป้น อำเภอโพนนากแก้ว จังหวัดสกลนคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน
2. เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย เครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก 2) แบบสังเกตพฤติกรรม มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้
  - 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาร่างคำถามแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน
  - 2) ร่างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและขอคำแนะนำ

3) แก้ไขแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ตามที่ปรึกษาเสนอแนะ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องของภาษา เนื้อหาและวิจัย

4) นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสังเกตพฤติกรรมที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะไปหาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำ แล้วแก้ไขและพิมพ์เครื่องมือวิจัยฉบับสมบูรณ์ นำไปเก็บข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยไปแจ้งผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พร้อมกับการแจ้งวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย พร้อมกับทำความเข้าใจเพื่อให้เป็นกันเองกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2) ลงพื้นที่วิจัยอีกรอบเพื่อพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูล พร้อมกับทำการนัดหมายวันเวลาในการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เตรียมข้อมูลและเอกสารในการให้ข้อมูล

3) ลงพื้นที่เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และตัวแทนนักเรียนชั้นปีที่ 5 และ 6 จำนวน 18 คน พร้อมการสังเกตพฤติกรรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูล แล้วนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ ทำการตีความ แปลความ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ปัญหาพฤติกรรมนักเรียน โรงเรียนโพนบกผดุงศาสตร์ ตำบลบ้านแป้น อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยกำหนดพฤติกรรมนักเรียน 5 ด้าน ดังนี้

1.1 พฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต เป็นพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออก พบว่า พฤติกรรมทางกาย คือ การลักขโมยสิ่งของเพื่อน การทะเลาะวิวาท ทำร้ายเพื่อนที่อ่อนแอกว่า เป็นต้น พฤติกรรมทางวาจา คือ พูดโกหก พูดคำหยาบ บูลลี่ (Bully) ซึ่งเป็นการกลั่นแกล้งที่แสดงออกด้วยคำพูด และเป็นพฤติกรรมที่ก้าวร้าวต่อผู้ที่อ่อนแอกว่า ซึ่งนำไปสู่ปัญหาสุขภาพทางจิตใจนักเรียน

1.2 พฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบต่อระเบียบวินัยนักเรียน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบ ของโรงเรียน เช่น การมาเรียนตรงเวลา การเข้าแถว การแต่งกาย การปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน การมีจิตสำนึกในความเป็นนักเรียน รวมไปถึงการทำกิจกรรมต่าง ๆ นักเรียนยังขาดการเอาใจใส่ พฤติกรรมเหล่านี้ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของโรงเรียนอย่างเดียวที่จะต้องพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน แต่ทุกหน่วยงาน ทุกองค์กร ทุกฝ่ายต้องช่วยกันพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนให้ได้มาตรฐานตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

1.3 พฤติกรรมด้านความเอาใจใส่ในการเรียน สำหรับพฤติกรรมนักเรียนชั้น ป.5-6 พบว่า นักเรียนยังขาดความรับผิดชอบต่อการเรียน ไม่เอาใจใส่ในการเรียน ไม่ขยันหมั่นเพียรในการเรียน สาเหตุหนึ่ง

เนื่องมาจากการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้น้อย การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมน้อย และการใช้สื่อในการเรียนการสอนยังไม่หลากหลายเพียงพอต่อการเรียนรู้ เช่น เครือข่ายอินเทอร์เน็ต การเสริมกิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมค่ายคุณธรรมจริยธรรมยังไม่เพียงพอ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีจิตสำนึกในบทบาทของตนเองต่อการเรียนน้อย

1.4 พฤติกรรมด้านความมีสัมมาคารวะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ด้านความมีสัมมาคารวะยังมีปัญหาอยู่บ้าง เช่น เคารพคุณครู เคารพผู้ใหญ่ อ่อนน้อมถ่อมตน การพูดจาไพเราะ รู้จักกตัญญู กตเวที นักเรียนยังไม่ค่อยเอาใจใส่มากนัก สำหรับพฤติกรรมการแสดงออกของการมีสัมมาคารวะนั้น จะแสดงออกได้ 3 ทาง คือ 1) การแสดงสัมมาคารวะทางกาย เช่น การยกมือไหว้ การโค้งคำนับ เป็นต้น 2) การแสดงออกสัมมาคารวะทางวาจา เช่น การพูดให้เกียรติ พูดอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นต้น และ 3) การแสดงสัมมาคารวะทางใจ นั่นก็คือการมีเจตนาบริสุทธิ์หรือเป็นเจตนาที่เป็นกุศล

1.5 พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม นักเรียนยังมีพฤติกรรมที่ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่บ้าง เช่น การขาดการดูแลเอาใจใส่ในการรักษาทรัพย์สินของส่วนรวมหรือทรัพย์สินของโรงเรียน การขาดจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติต่อผู้อื่น การช่วยเหลือเพื่อนหรือช่วยเหลือผู้อื่น และการมีจิตสาธารณะ การทำประโยชน์แก่สังคม เป็นต้น ส่วนความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม นักเรียนยังขาดความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ เช่น การรักษาสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน การทิ้งขยะไม่ถูกที่ การไม่แยกขยะ การดูแลความสะอาดภายในห้องน้ำ ห้องเรียน อาคารเรียน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ยังเป็นปัญหาเบื้องต้นของนักเรียนในระดับประถมศึกษา

2. พุทธจริยศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน

พุทธจริยศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน โพนบถกมดุงศาสตร์ ตำบลบ้านแป้น อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร ได้แก่ หลักเบญจธรรม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. **สุจริต 3** ใช้พัฒนาพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต เป็นหลักธรรมที่นำมาใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความประพฤติดีตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำหรับการนำหลักสุจริต 3 ไปใช้พัฒนาพฤติกรรมนักเรียน ผู้วิจัยจึงแยกประเด็นออก ดังนี้

1) กายสุจริต คือ ความประพฤติชอบด้วยกาย เป็นการประพฤติดีและประพฤติชอบทางกาย 3 ประการ ดังนี้ (1) การไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ประทุษร้ายและไม่เบียดเบียนสัตว์อื่น (2) การไม่ลักขโมย และลักพาสิ่งของที่เจ้าของมิได้อนุญาต (3) การไม่ประพฤติผิดในกาม

2) วจีสุจริต คือ ความประพฤติชอบทางวาจา 4 ประการดังนี้ (1) การงดเว้นจากการพูดเท็จและพูดบิดเบือน (2) การงดเว้นจากการพูดส่อเสียด (3) การงดเว้นจากการพูดคำหยาบคายเพื่อให้คนอื่นเจ็บใจ (4) การงดเว้นจากการพูดจาเพื่อเจ้าหาสาระมิได้

3) มโนสุจริต คือความประพฤติชอบด้วยใจ เป็นการประพฤติชอบทางจิตใจ ความประพฤติชอบด้วยใจ 3 ประการดังนี้ (1) ไม่โลภอยากได้ของเขา (2) ไม่พยาบาทปองร้ายเขา และ (3) มีความเห็นตามคลองธรรม

2. เสขิยวัตร หมวดที่ 1 ใช้พัฒนาพฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัย

เสขิยวัตร ได้แก่ ธรรมเนียมที่พึงปฏิบัติของภิกษุเกี่ยวกับกิจกรรมารยาทอันดีงาม ซึ่งเป็นหลักวินัยที่ต้องปฏิบัติเวลาเข้าสังคัม และเสขิยวัตรยังเป็นรากฐานของมารยาทในสังคัม สำหรับงานวิจัยนี้เป็นการนำหลักเสขิยวัตรของพระภิกษุมาปรับใช้กับการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน เสขิยวัตรแบ่งออกเป็น 4 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 เป็นเรื่องเกี่ยวกับธรรมเนียมปฏิบัติเวลาเข้าสังคัมหรืออยู่ในสังคัม

หมวดที่ 2 เป็นเรื่องเกี่ยวกับธรรมเนียมหรือมารยาทในการทานอาหาร

หมวดที่ 3 เป็นเรื่องเกี่ยวกับธรรมเนียมการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้เกียรติกัน

หมวดที่ 4 ปกิณณะ เป็นเรื่องว่าด้วยธรรมเนียมการใช้ห้องน้ำ

เสขิยวัตร เป็นข้อปฏิบัติเกี่ยวกับกิจกรรมารยาทในการเข้าสังคัม และเสขิยวัตรยังเป็นรากฐานของมารยาทไทย เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้วิจัยจึงนำเอาเสขิยวัตร ซึ่งหลักวินัยที่ต้องปฏิบัติเมื่ออยู่ในสังคัม เพราะมนุษย์ไม่สามารถที่จะอยู่คนเดียวได้ มนุษย์จึงต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนหรือเป็นสังคัม ดังที่ อริสโตเติล นักปรัชญากรีกโบราณ กล่าวไว้ว่า “Man is social animal : มนุษย์เป็นสัตว์สังคม” เมื่อมนุษย์อยู่กันเป็นสังคัม สิ่งที่จะทำให้สังคัมเป็นระเบียบเรียบร้อยและอยู่กันอย่างผาสุก คือ การมีกฎระเบียบหรือมีข้อปฏิบัติของสังคัม

3. อิทธิบาท 4 ใช้พัฒนาพฤติกรรมด้านความเอาใจใส่ในการเรียน

อิทธิบาท 4 เป็นหลักปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสำเร็จในการทำงาน 4 ประการ ดังนี้

1) ฉันทะ คือ ความพึงพอใจ ความรักใคร่ในการทำงาน นำมาใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนด้านความเอาใจใส่ในการเรียน ดังนี้ 1) พัฒนาให้นักเรียนมีความพึงพอใจและมีจิตใจรักในการเรียน พึงพอใจในการเรียน 2) พัฒนาให้นักเรียนมีความเต็มใจในการเรียน 3) พัฒนาให้นักเรียน เรียนหนังสือด้วยความสุข ไม่เบื่อหน่ายในการเรียน ไม่เกิดความท้อแท้ในการเรียนและไม่ท้อแท้เมื่อเจออุปสรรค 4) พัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนอย่างต่อเนื่องและเกิดแนวคิดสร้างสรรค์ในการเรียน

2) วิริยะ คือ ความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน นำมาใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนด้านความเอาใจใส่ในการเรียน คือ 1) พัฒนาให้นักเรียนเป็นคนขยันหมั่นเพียร ศึกษาค้นคว้า ไม่มีความเกียจคร้าน มุ่งมั่นในการเรียนให้ประสบความสำเร็จ 2) พัฒนาให้นักเรียนมีความมั่นใจ มุ่งมั่นในการเรียนให้ประสบความสำเร็จ และเอาชนะอุปสรรคในการเรียน

3) จิตตะ คือ ความเอาใจใส่ในการทำงาน นำมาใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนด้าน

ความเอาใจใส่ในการเรียน คือ 1) พัฒนาให้นักเรียนเอาใจใส่ในการเรียนด้วยความมุ่งมั่น และจดจ่อกับการเรียน 2) พัฒนานักเรียนให้มีจิตใจมั่นคงแน่วแน่ และมุ่งมั่นต่อปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในขณะที่เรียนหนังสือ 3) พัฒนานักเรียนให้มีการเรียนอย่างต่อเนื่อง

4) วิมังสา คือ การคิดตรិตรองด้วยเหตุผล มีการติดตาม วัตถุประสงค์ ประเมินการทำงาน นำมาใช้พัฒนาพฤติกรรมนักเรียนด้านความเอาใจใส่ในการเรียน คือ 1) พัฒนาให้นักเรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ในเรียน และเข้าใจในกระบวนการเรียน 2) พัฒนาให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาการเรียนได้ สามารถหาแนวทางในการแก้ปัญหาการเรียนได้อย่างง่ายดายเมื่อเจออุปสรรค 3) พัฒนาให้นักเรียนไม่ผิดพลาด และเรียนตามกรอบเวลาที่วางไว้ให้ประสบความสำเร็จตามเกณฑ์ 4) พัฒนาให้นักเรียนมีหลักในการเรียน มีแนวทางมีแบบแผนในการเรียนให้เกิดความสำเร็จได้โดยง่าย

4. ทิศ 6 ใช้พัฒนาพฤติกรรมด้านความมีสัมมาคารวะ ทิศหก คือ หลักการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลต่าง ๆ ในการอยู่ร่วมกันในสังคมที่จะต้องทำหน้าที่ต่อกัน ดังนี้

4.1 ทิศเบื้องหน้า ได้แก่ มารดาบิดา มารดาบิดาท่านเป็นผู้มีอุปการคุณ ไม่ว่าจะป็นชีวิตเลือดเนื้อ ดังนั้น พระพุทธเจ้า จึงทรงจัดให้ท่านอยู่ทิศข้างหน้า

4.2 ทิศเบื้องขวา ได้แก่ ครูบาอาจารย์ เป็นผู้ที่ควรแก่การบูชา เป็นหลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างลูกศิษย์กับอาจารย์

4.3 ทิศเบื้องหลัง ได้แก่ บุตรภรรยา เพราะมีขึ้นภายหลังและคอยเป็นกำลังสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง ต่างคนก็จะมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน

4.4 ทิศเบื้องซ้าย ได้แก่ มิตรสหาย มิตรเป็นผู้ที่คอยช่วยเหลือให้เราข้ามพ้นอุปสรรคและภัยอันตรายต่าง ๆ ในเวลาเดียวกันก็ยังเป็นกำลังสนับสนุน มิตรพึงปฏิบัติต่อมิตร

4.5 ทิศเบื้องล่าง ได้แก่ คนรับใช้และคนงาน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างลูกจ้างกับนายจ้างที่มีหน้าที่ปฏิบัติต่อกัน

4.6 ทิศเบื้องบน ได้แก่ สมณพราหมณ์ คือพระสงฆ์ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างลูกพระสงฆ์กับพุทธศาสนิกชนที่มีหน้าที่ปฏิบัติต่อกัน

5. สังคหวัตถุ 4 ใช้พัฒนาพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

สังคหวัตถุ 4 อันประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา มารับช่วงจากพรหมวิหาร 4 ในการทำหน้าที่ที่จะแสดงออกเป็นปฏิบัติการทางสังคมที่ดี ดังนี้

1) ทาน คือ การให้ปันสิ่งของตนแก่ผู้อื่นที่ควรให้ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปันสงเคราะห์ ด้วยปัจจัยสี่หรือทรัพย์สินสิ่งของตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจ สำหรับการให้ทานมี 3 วิธี คือ 1) อามิสทาน ได้แก่ การให้สิ่งของ 2) วิทยาทานหรือธรรมทาน ได้แก่ การให้คำแนะนำหรือความรู้ และ 3) อภัยทาน คือ การให้อภัย

2) ปิยวาจา คือ พูดสุภาพไพเราะ น่าฟัง แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์มีเหตุผล เป็นหลักฐานชักจูงในทางที่ดีงามหรือคำแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี ทำให้รักใคร่นับถือช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

3) อัตถจริยา คือ การทำประโยชน์ คือ การช่วยเหลือด้วยแรงกายและขวนขวายช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ทั้งช่วยแก้ไข้ปัญหาและช่วยปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นในด้านคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี

4) สมานัตตตา คือ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติตนสม่ำเสมอกับผู้อื่นคือ ร่วมสุขร่วมทุกข์ ร่วมรับร่วมแก้ไข้ปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย มีความหมาย 2 ประการ คือ 1) วางตนได้เหมาะสมกับฐานะที่ตนมีอยู่ในสังคม 2) ปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย ให้ความเสมอภาค ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น

3. การพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนตามหลักพุทธจริยศาสตร์ โรงเรียนโพนบกผดุงศาสตร์ ตำบลบ้านแป้น อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร

การพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนด้วยหลักพุทธจริยศาสตร์ โรงเรียนโพนบกผดุงศาสตร์ ได้มีการพัฒนาพฤติกรรมให้นักเรียน 5 ด้าน คือ 1) พฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต 2) พฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัย 3) พฤติกรรมด้านความเอาใจใส่ในการเรียน 4) พฤติกรรมด้านความมีสัมมาคารวะ และ 5) พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยใช้พุทธจริยศาสตร์ ได้แก่ 1) สุจริต 3 ใช้พัฒนาพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต 2) เสดิยวัตร ไปใช้พัฒนาพฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัย 3) อิทธิบาท 4 ใช้พัฒนาพฤติกรรมด้านความเอาใจใส่ในการเรียน 4) ทิศา 6 ใช้พัฒนาพฤติกรรมด้านความมีสัมมาคารวะ 5) สังคหวัตถุ 4 ใช้พัฒนาพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

วิธีการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนด้วยการนำพุทธจริยศาสตร์มาส่งเสริมและปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม รวมไปถึงการปฏิบัติต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง สำหรับกิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน มี 4 กิจกรรม ดังนี้ 1) กิจกรรมไว้พระรับศีล 2) กิจกรรมการสวดมนต์และแผ่เมตตา 3) กิจกรรมนั่งสมาธิเจริญภาวนา 4) กิจกรรมอบรมธรรม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนเป็นรายด้านดังนี้

1. การพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนด้านความซื่อสัตย์สุจริตด้วยหลักสุจริต 3 คือ 1) ทางกาย ฝึกอบรม ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนมีเมตตา มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันผู้อื่น 2) ทางวาจา ฝึกอบรม ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนเป็นคนมีสำจะ กล้าพูดความจริง กล้ายอมรับความจริง ให้เป็นคนพูดด้วยคำสุภาพ ให้เกียรติคนอื่น ไม่ใส่ร้ายคนอื่น และพูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อผู้อื่น 3) ทางใจ ฝึกอบรม ปลูกฝังคุณธรรมให้นักเรียนเป็นคนมีเมตตา มีคุณธรรม และมีความเห็นชอบในธรรมนองคลองธรรม

2. การพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนด้านความมีระเบียบวินัยด้วยหลักเสขียวัตร ดังนี้ 1) ฝึกอบรมสั่งสอน ปลุกฝังให้นักเรียนแต่งกายตามระเบียบของโรงเรียน เช่น เครื่องแต่งกาย การตัดผม การไว้เล็บ เป็นต้น 2) ฝึกอบรมสั่งสอน ปลุกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน เช่น ฝึกมารยาทการเข้าแถวตามลำดับ การยืน การนั่งด้วยความเรียบร้อย มารยาทพูดคุยในขณะที่อยู่ในห้องเรียน เป็นต้น 3) ฝึกอบรมสั่งสอน ปลุกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่มอบหมายและเคารพกฎหมายและกฎจราจร

3. การพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนด้านความเอาใจใส่ในการเรียนด้วยอิทธิบาท 4 ดังนี้ 1) ฝึกอบรมสั่งสอน ปลุกฝังให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการเรียน 2) เมื่อนักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนแล้วจะทำให้เกิดความรัก ความเอาใจใส่ ความขยันหมั่นเพียร และการติดตามผลการเรียน 3) นักเรียนมีอิทธิบาทจะทำให้นักเรียนไม่ขาดเรียน เข้าเรียนตรงเวลา นำไปสู่การมีเกรดเฉลี่ยที่สูงขึ้น

4. การพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนด้านความมีสัมมาคารวะด้วยทศ 6 ดังนี้ 1) ฝึกอบรมสั่งสอน ปลุกฝังให้นักเรียนรู้จักหน้าที่ของตนเอง ที่จะต้องปฏิบัติต่อ พ่อแม่ ครูอาจารย์ ผู้ใหญ่ และพระสงฆ์ เป็นต้น 2) ฝึกอบรมสั่งสอน ปลุกฝังให้รู้จักหน้าที่ของคนอีก 6 กลุ่มที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน เมื่ออยู่ร่วมกันในสังคม 3) ฝึกอบรมสั่งสอนปลุกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตนต่อบุคคลอีก 6 กลุ่ม 4) ฝึกอบรมสั่งสอน ปลุกฝังให้นักเรียนมีความเคารพทางกาย เช่น การยกมือไหว้ การคำนับ การลุกต้อนรับ เป็นต้น

5. การพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ด้วยสังคหวัตถุ 4 ดังนี้ 1) ฝึกอบรมสั่งสอนปลุกฝังให้นักเรียนมีความเมตตา กรุณา เสียสละ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักแบ่งปันต่อเพื่อนฝูง 2) ฝึกอบรมสั่งสอนให้นักเรียนมีมารยาทในการพูด โดยให้เกียรติ เคารพในสิทธิ และศักดิ์ศรีของผู้อื่นและสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมได้ดี 3) ฝึกอบรมสั่งสอนปลุกฝังให้นักเรียนมีความรัก มีจิตสำนึก สร้างสาธารณะ และเป็นจิตอาสา

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนตามหลักพุทธจริยศาสตร์ พบว่า นักเรียนมีการใช้คำพูดและกิริยาที่ดีขึ้น มีความซื่อสัตย์และเสียสละ มีวินัยปฏิบัติตามกฎกติกา มีระเบียบวินัย มีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนและมีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรชกร กล้าหาญ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลการบูรณาการเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมให้กับผู้เรียน ด้วยกิจกรรมบัตร์คุณธรรมและระบบคู่สัญญา กรณีศึกษานักเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพ (ปวช.1) สังกัดวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการ ประมงทั่วไป ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 147 คน ซึ่งพบว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมด้วยบัตร์คุณธรรมและระบบคู่สัญญา นักเรียนส่วนใหญ่ มีระดับการแสดงพฤติกรรมตามหลักคุณธรรมในชีวิตประจำวันในระดับปานกลาง โดยมีระดับค่าเฉลี่ยที่

1.29 และหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมด้วยบัตรคุณธรรมและระบบคู่สัญญา นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับการแสดงพฤติกรรมตามหลักคุณธรรมในชีวิตประจำวันในระดับมาก โดยมีระดับค่าเฉลี่ยที่ 1.59 สำหรับลักษณะพฤติกรรมตามหลักคุณธรรมประกอบด้วย การใช้คำพูดและกิริยาที่เหมาะสม การซื่อสัตย์และเสียสละ การมีเมตตา การมีวินัยปฏิบัติตามกฎกติกา การควบคุมอารมณ์ และการตัดสินใจ การพิจารณาเพื่อปรับปรุงตนเอง การขยันหมั่นเพียรและรับผิดชอบ การประหยัดและอดออม เมื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียนก่อนและหลังการร่วมกิจกรรมสร้างเสริมคุณธรรมด้วยบัตรคุณธรรมและระบบคู่สัญญา พบว่า หลังการเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนมีลักษณะการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมในชีวิตประจำวันสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้ นักเรียนยังแสดงความพึงพอใจต่อการร่วมกิจกรรมบัตรคุณธรรมและระบบคู่สัญญา พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 2.54 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิณา ประชากุล ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีวินัยของ นักเรียนระดับประถมศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรม คือ การที่บุคคลแสดง พฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรือดเว้น การแสดงพฤติกรรมอันฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ ของจริยธรรม ทั้งนี้เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลนั้น ส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของคนในสังคม

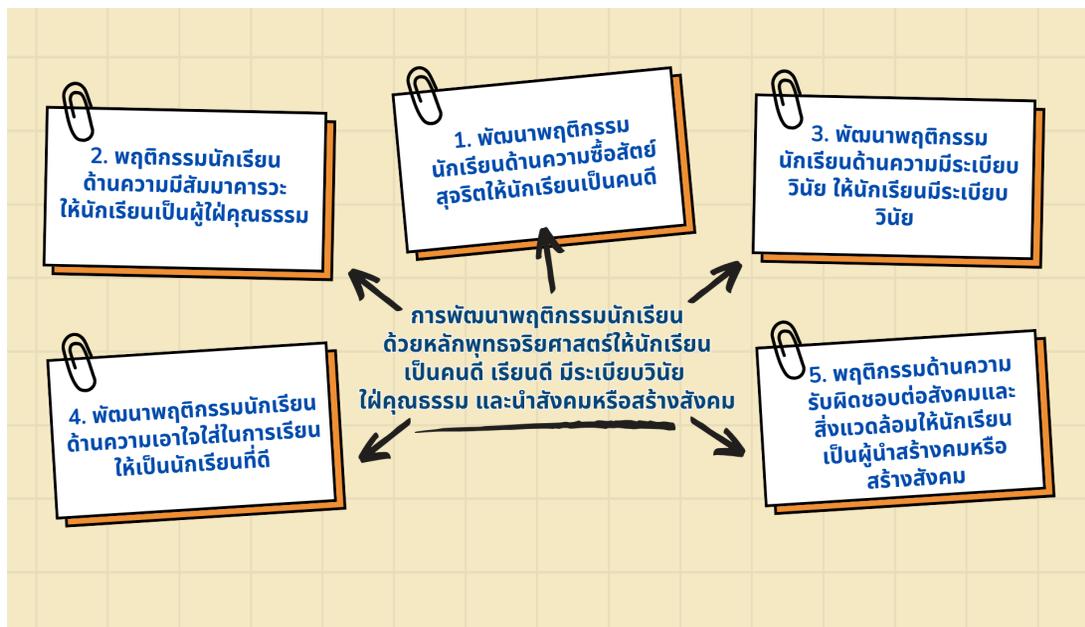
การพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนด้วยหลักพุทธจริยศาสตร์ ทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อ การเรียนดีขึ้น คือ 1) นักเรียนมาโรงเรียนเรียนตรงเวลาและเข้าเรียนตรงเวลา 2) นักเรียนขยันศึกษา เล่าเรียนมากขึ้น 3) นักเรียนส่งการบ้านตรงเวลามากขึ้น 4) นักเรียนตั้งใจเรียนขณะที่อยู่ในห้องเรียน มากขึ้น และ 5) นักเรียนมีเกรดเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ สุรีย์พร ปานยิ้ม ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพฤติกรรมการเรียนให้มีความรับผิดชอบต่อของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในรายวิชาชีววิทยา พบว่า การพัฒนาพฤติกรรมการเรียนให้เป็นผู้มีความ รับผิดชอบต่อหน้าที่ในการเรียนดีขึ้นของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนสูงเนิน อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยมีการ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ ข้อมูลด้าน การเรียน และการตอบแบบสอบถาม จากนักเรียน การใช้แรงจูงใจเสริมแรงโดยให้คำชมเชยแก่นักเรียนรวมทั้ง ดูแลด้านการเรียนให้มีความ รับผิดชอบต่อ สนใจเรียน และติดตามจากคุณครูที่เข้าสอนทำให้นักเรียนมีความ กระตือรือร้นต่อการเรียน มากขึ้น มีความเอาใจใส่ต่อการเรียน รับผิดชอบต่อและสนใจเรียนมากขึ้น ทำให้บรรยากาศการเรียนภายใน ห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีความตั้งใจเรียน มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่มากขึ้นทำงานที่ได้รับมอบหมาย และส่งงานตรงกำหนดเวลา รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความเต็มใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระคมสัน สุวณฺโฑโชโต (สังข์ทอง) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนด้วยหลัก พุทธจริยศาสตร์ของนักเรียนชั้น ป.5,ป.6 โรงเรียนบ้านสองห้องฮ่อ่น้อย ตำบลกำแพง อำเภอบรบือ จังหวัด

มหาสารคาม พบว่า ทำให้พฤติกรรมนักเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ คือ 1) นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียน 2) นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อระเบียบวินัยนักเรียน 3) นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคม 4) นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

ควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) หรือ การวิจัยและพัฒนา Research & Development (R&D) หรือ การวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) เพื่อพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนที่เป็นรูปธรรม ดังนี้ 1. การพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 5 ด้วยหลักพุทธจริยศาสตร์ 2. การพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 5 แบบมีส่วนร่วมด้วยหลักพุทธจริยศาสตร์

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา ศรีภาพสินธุ์. (2543). การบริหารกิจการนักเรียน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- การศึกษาในประเทศไทย. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติพุทธศักราช 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ.
- บรรชกร กล้าหาญ. (2548). การบูรณาการเสริมสร้างคุณธรรมด้วยกิจกรรมบัตร์คุณธรรมและระบบคู่สัญญา. (รายงานการวิจัย). เชียงใหม่: วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่.
- พระคมสัน สุวณฺเณโชโต (สังข์ทอง). (2556). การพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนด้วยหลักพุทธจริยศาสตร์ของนักเรียนชั้น ป.5, ป.6 โรงเรียนบ้านสองห้องฮ้อยน้อย ตำบลกำพี้ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วีณา ประชากุล. (2549). การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีวินัยของนักเรียนระดับประถมศึกษา. (รายงานการวิจัย). ศูนย์วิจัยและพัฒนาแผ่นดินเชิงคุณธรรม.
- สุรีย์พร ปานยิ้ม. (2558). การพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ให้มีความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในรายวิชาชีววิทยา ประจำปีการศึกษา 2558. โรงเรียนสูงเนิน อำเภอสสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.